

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
NAXÇIVAN BÖLMƏSİNİN
İNCƏSƏNƏT, DİL VƏ ƏDƏBİYYAT İNSTİTUTU

ISSN 2311-8482

AXTARIŞLAR

(ədəbiyyatşünaslıq, folklorşünaslıq, dilçilik və sənətşünaslıq)

№ 3 (43)

*Jurnal 23 fevral 2013-cü il tarixdə Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçmişdir.
(Şəhadətnamə № MN-01/15)*

Naxçıvan, “Tusi” – 2022, cild 16

**AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI NAXÇIVAN BÖLMƏSİ
İNCƏSƏNƏT, DİL VƏ ƏDƏBİYYAT İNSTİTUTUNUN AXTARIŞLAR JURNALI**

**NAKHCHIVAN SECTION OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF
AZERBAIJAN RESEARCHES JOURNAL OF INSTITUTE OF ART, LANGUAGE
AND LITERATURE**

**НАХЧЫВАНСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
АЗЕРБАЙДЖАНА ПОИСКИ ЖУРНАЛА ИНСТИТУТ ИСКУССТВА, ЯЗЫКА
И ЛИТЕРАТУРЫ**

2011-ci ildən dərc olunur • Published since 2011 • Публикуется с 2011 года

Jurnal AMEA Naxçıvan Bölməsi İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutu tərəfindən nəşr olunur.

The journal is published by the Institute of Art, Language and Literature of ANAS
Nakhchivan Branch Ofise

Журнал издается Институтом Искусств, Языка и Литературы Нахчыванского Отделения
НАНА

REDAKSİYA HEYƏTİ

Baş redaktor

Ə.A.Quliyev

İ.Ə.Həbibbəyli, M.K.İmanov, Ə.Ə.Salamzadə, C.A.Qiyasi, S.G.Rzasoy, F.Y.Xəlilov,
H.A.Yurttaş, A.K.İmanov, İ.E.Məhərrəmov, F.H.Rzayev,
R.Ə.Zülfüqarov (*məsul katib*)

EDITORIAL BOARD

Chief editor

A.A.Guliyev

I.A.Habibbeyli, M.K.Imanov, A.A.Salamzada, J.A.Giyasi, S.G.Rzasoy, F.Y.Khalilov,
H.A.Yurttash, A.K.Imanov, I.E.Maharramova, F.H.Rzayev,
R.A. Zulfugarov (*executive secretary*)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор

А.А.Гулиев

И.А.Габиббейли, М.К.Иманов, А.А.Саламзаде, Дж.А.Гияси, С.Дж.Рзасой, Ф.Ю.Хали-
лов, Г.А.Юртташ, А.К.Иманов, И.Е.Мегерремова, Ф.Г.Рзаев,
Р.А.Зульфугаров (*ответственный секретарь*)

Ünvan: Naxçıvan şəhəri, Heydər Əliyev prospekti, 35, tel.: (036) 550-12-67

Address: Nakhchivan, Haydar Aliyev av., 35, phone: (036) 550-12-67

Адрес: Нахчыван, пр. Гейдар Алиева, 35, тел.: (036) 550-12-67

M Ü N D Ə R İ C A T

ƏDƏBİYYATŞÜNASLIQ

Dilarə Əliyeva – Azərbaycan nəsr Şərqi-Qərbi modernizmi kontekstində	9
Vəsilə Vəliyeva – XX əsr Amerikan ədəbiyyatında nəsr ənənələri	13
Şahanə Həsənova – Sabir satirasının janr xüsusiyyətləri	19
Xanəli Kərimli – Fədakar müəllim və alim ömrü	27
Zamin Babazadə – Axundzadənin maarifçi görüşləri və Axundzadə obrazının yaradıldığı əsərlərdə bu görüşlərin əksi	32
Qənirə Əsgərova – İntibah ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi:Nizami Gəncəvi	36

FOLKLORŞÜNASLIQ

Günəl Cənnətova – Alpamış və Bamsı Beyrək obrazları zaman və məkan kontekstində ...	40
Anar İbrahimov – Beşbarmaq dağı və onun tarixi mistikası	47

DİLÇİLİK

Firudin Rzayev – Asallax, Aza qədim türk Tanrı adının Naxçıvan ərazisi toponimlərində izləri.....	52
Zülfüyyə İsmayıl – Alməmməd Eldaroglu yaradıcılığının dil-üslub xüsusiyyətləri	58
Gülnarə Nəsimova – İngilis dilinin leksik sistemində sözlərin semantik qrupları.....	68
Sərcan Sadıqova – İngilis dilində say tərkibli frazeoloji birləşmələrin işlənmə tezliyi	72
Zita Hüseynova, Gülbəniz Alverdiyeva – Tərcümə dilçiliyin bölməsi kimi	78
Aysel Eminova – Sədərək rayonu etnonomimlərinin struktur-semantik təhlili	82
Sevinc Soltanəliyeva – Azərbaycan dilində sinonim frazeologizmlərin üslubi xüsusiyyətlərinə dair	88

SƏNƏTŞÜNASLIQ

Əli Qəhrəmanov – Naxçıvan teatrında dünya dramaturgiya nümunələrinin tamaşaya qoyulmasına statistik və nəzəri baxış	93
Günay Məmmədova – Qars bölgəsinin toy ənənəsində musiqinin rolu və əhəmiyyəti.....	103
Şəhla Əliyeva – Teatrlarımızda Qarabağ zəfəri.....	117
Məmməd Hüseyin Hüseyinov – Azərbaycan xalçalarında mifoloji bədii obrazlar	120
İmran Mehdiyev – Azərbaycan heykəltəraşlığında lirik mövzunun əksi.....	125
Könül Hüseynova – Rauf Hacıyevin skripka və orkestr üçün konserti.....	130
Leyla Abuşova – Xalq rəssamı Baba Əliyevin yaradıcılığının bədii xüsusiyyətləri.....	136
Leyli Səmədova – Qazaxıstan xalçalarında milli-mənəvi dəyərləri əks edən ornamentlər.	140
Mirsəlim Eminov – Nizami Gəncəvinin poemalarında incəsənət məsələləri.....	149
Emil Ağayev – Müasir Azərbaycan təsviri sənət tarixi: yeni ənənə, üslub və kompozisiya həlli.....	152
Rasim Əliyev – “Segah” muğamının inkişaf tarixinə dair	157

Rumiyə Məmmədova – Soltan Hacıbəyovun simfonik yaradıcılığının spesifik xüsusiyyətləri	165
Şəfəq Əzizova – Multikulturalizm ənənələri dahi bəstəkarlarımızın yaradıcılığında	171
Vəfa Orucova – Xalq rəssamı Tofiq Babayevin yaradıcılığında milli adət-ənənələrin əksi.....	178
Sevda Yolçuyeva – E.Dadaşovanın sonatnasında ifaçıların hissələrinin qarşılıqlı əlaqə prinsiplərinin müxtəlifliyi.....	183
Leyla Abbasova – Naxçıvan Dövlət Dram Teatrının ilk onillikləri ərzində hazırlanmış musiqili tamaşalar.....	192
Türkən Musayeva – Ləzgi xalq mahnılarının xüsusiyyətləri.....	197
Aynur İsgəndərova – Əşrəf Abbasovun yaradıcılığında nəfəsli musiqi alətləri üçün yazılmış əsərlərin xüsusiyyətləri.....	205
Aynur Qasımova – Nəriman Məmmədovun yaradıcılığında muğam sənəti ilə əlaqələr....	211
Nəsibə Cəfərova – Azərbaycanın Şimal-Qərb bölgəsində ekspedisiya zamanı topladığımız oxşamalar	218
Fidan Rzayeva – Azərbaycan qadınının teatr mühitinə inteqrasiyası problemi	224
Fərəc Yusubov – Müasir Azərbaycan qobolen sənətində ənənə və müasirlik	232
Günay Qasımخانlı – 1955-1960-cı illərdə “Kirpi” jurnalına çəkilmiş illüstrasiyaların bədii ifadə vasitələri	237
Aynur Seyfullayeva – Miniatur üslubunun inkişaf tarixinə baxış.....	243
Zenfira Seyidova, Məmməd Əliyev – Müasir ekspozisiyaların layihələndirilməsi təcrübəsindən.....	248
Nərgiz Zeynallı – Azərbaycan rəngkarlığında rəssam Murad Əşrəf sənətinin izi.....	252
Aytən Cəfərova – Zülfüyyə İsmayıldan dilçilik elminə yeni bir töhfə.....	256
Nuray Əliyeva – Naxçıvan dialekt və şivələrinə həsr olunmuş dəyərli tədqiqat əsəri	260

EMIL AGHAYEV*

**MODERN AZERBAIJAN FINE ART HISTORY: NEW TRADITION,
STYLE AND COMPOSITION**

Azerbaijani fine art, while maintaining its uniqueness, is more distinguished by tradition, style and compositions in modern times. In the works of the artists, we observe the western art traditions as well as the national color. Different plot, trend, genres are based on individual creative manner. Artists who put thoughts, ideas, and thoughts into the medium bring a new feature to modern Azerbaijani fine art. In this article, the works of Butunay Hagverdiyev, Anar Huseynzade, Farhad Farzali, Zohrab Salamzade, Orkhan Garayev, Eldar Babzade are analyzed in the context of art criticism.

Keywords: Azerbaijan, fine art, modern, color, image

Innovations in modern world art, the integration of currents reveal a new concept of art. Freedom of idea, image, plot sometimes weakens the concept of art. If we take into account the history of Azerbaijani fine art traditions, we can talk about the names of our artists who innovated in our modern times. More avant-garde, conceptual, collage, installations are popular in the new phase of our art.

We should especially highlight the name of Butunay Hagverdiyev, one of the artists who stand out for his creativity. We watch the calm sea, boats, colorful nature. The work “Sunrise” is a general solution of the traditions of realism and impressionist views. Butunay addresses the themes of the vineyard, the sea, and recreation. In “Boat and Tables” the end of summer, the arrival of autumn, the beginning of a new stage.

Fig 1. Butunay Hagverdiyev “Boat and tables” (canvas, oil paint, 35x45 cm)

In the works of Anar Huseynzade, we watch the plots he recreated in his memories. In each of the compositions “Village”, “Morning”, “Childhood Memory”, you can feel a journey to thoughts, lyrics and an exciting color range. Subordinating colors to mazoics in a more prominent form creates a deep impression on the viewer.

Fig 2. Anar Huseynzade “Village House” (2017) (canvas, oil paint, 50x70 cm)

The artist’s work “Absheron” as a whole is based on the description methodology of the primitivism trend.

Fig 3. Anar Huseynzade “Absheron” (canvas, oil paint, 167x167cm)

Eldar Babazadeh prefers the images of musicians in his work. In each of the works “Musician”, “Old Town Melody”, “Ceramist”, we see colorful characters dedicating a melody to ancient, historical Baku. “Gobustan Motifs” and the plots depicted on the rocks were made on fish. And the background based on carpet decorations has a complementary function.

Fig 4. Eldar Babazade “Melody to the ancient city” (canvas, oil painting, 93x50 cm)

The animalistic genre, which is developing in contemporary Azerbaijani fine art, emerges from the traditional plots we see in Farhad Farzali’s “Tiger” and Anar Huseynzade’s “Fish”. In both compositions, we observe a close connection with nature, stylized forms, spatial solution with color contrast.

Fig 5. Eldar Babazade “Gobustan motif” (canvas, oil painting, 130x80 cm)

Zohrab Salamzadeh's miniature style, fairy-tale, traditional image surrounded by stars reminds of a theater stage. Surrealist artist Orkhan Garayev directed human dreams from small to big in his work "Great Hope".

In the article dedicated to the development of modern Azerbaijani fine art, the development direction of the new generation of talented artists is followed. The compositions in different genres of which he was the author were analyzed in the context of art studies.

**Teacher of the subject combination commission "Art and physical education" of the Azerbaijan State Pedagogical College under the Azerbaijan State Pedagogical University
Emilaghayev93@mail.ru*

REFERENCES

1. Axundzadə L. "XX əsr dünyə təsviri incəsənəti" // Bakı 2011 // 223 s
2. Qasimov Q. "Təsviri sənətdə ənənə və müasirlik" // Bakı 2022 // 35 s

Emil Ağayev

MÜASİR AZƏRBAYCAN TƏSVİRİ SƏNƏT TARİXİ: YENİ ƏNƏNƏ, ÜSLUB VƏ KOMPOZİSİYA HƏLLİ

Azərbaycan təsviri sənəti özünəməxsusluğunu qorumaqla yanaşı, müasir dövrdə ənənə, üslub və kompozisiyalarla daha çox fərqlənir. Rəssamların əsərlərində qərbin sənət ənənələri ilə yanaşı, həmçinin milli koloritdə izləyirik. Fərqli süjet, cərəyan, janrlar fərdi yaradıcılıq manerasına əsaslanır. Fikir, ideya, düşüncələri ortalığa qoyan rəssamlar müasir Azərbaycan təsviri sənətinə yeni xüsusiyyət gətirir. Bu məqalədə Butunay Haqverdiyev, Anar Hüseynzadə, Fərhad Fərzəli, Zöhrab Salamzadə, Orxan Qarayev, Eldar Babzadə yaradıcılığı sənətşünaslıq kontekstində təhlil edilmişdir.

Açar sözlər: *Azərbaycan, təsviri sənət, müasir, rəng, obraz*

Эмиль Агаев

СОВРЕМЕННАЯ ИСТОРИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА АЗЕРБАЙДЖАНА: НОВАЯ ТРАДИЦИЯ, СТИЛЬ И КОМПОЗИЦИЯ

Азербайджанское изобразительное искусство, сохраняя свою уникальность, более отличается традицией, стилем и композицией в новое время. В работах художников мы наблюдаем как западные художественные традиции, так и национальный колорит. Различные сюжеты, направления, жанры основаны на индивидуальной творческой манере.

Художники, вкладывающие мысли, идеи и мысли в среду, приносят новую черту в современное азербайджанское изобразительное искусство. В данной статье в контексте искусствоведения анализируются произведения Бутуня Хагвердиева, Анара Гусейнзаде, Фархада Фарзали, Зограба Саламзаде, Орхана Гараева, Эльдара Бабзаде.

Ключевые слова: *Азербайджан, изобразительное искусство, модерн, цвет, образ*

(AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadə tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxilolma tarixi: İlkin variant 18.05.2022

Son variant 20.06.2022